Άνθρωπος και κόσμος: η ανθρωπική αρχή, το τεχνικόν πνεύμα και η εσχατολογία (Δημήτριος Κ. Γερούκαλης, Ψυχίατρος, Διδάκτωρ ΕΚΠΑ)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 25 Αυγούστου, 2020

Α΄. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ: Ἡ Ἀνθρωπική ἀρχή

Ἡ θεολογία τῶν Πατέρων περιγράφει τόν ἄνθρωπον ὡς μικρόκοσμον, ὁ ὁποῖος ἐμπεριέχει τόν μακρόκοσμον καί συνδέει διά τοῦ σώματός του τά ὑλικά μέ τά νοητά, καταδεικνύοντας οὕτως τήν ὀργανικήν σύνδεσιν τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς κτίσεως. Ἡ ἀλήθεια τοῦ ἀνθρώπου συνδέεται ἀρρήκτως μέ τήν ὑλικήν κτίσιν. Ἡ ἀλήθεια αὐτή θεμελιώνεται ἐπί τοῦ γεγονότος τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου ὑπό τοῦ Θεοῦ εἰς τό τέλος τῆς Δημιουργίας, ἀφοῦ εἶχε προηγηθεί ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι εἰς τά γνωστικά συστήματα ὁ ἄνθρωπος ἐμφανίζεται πρό τῆς δημιουργίας τῆς κτίσεως, ἐν ἀντιθέσει δηλαδή πρός τό βιβλίον τῆς Γενέσεως, ὅπου, ὅπως ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ, ὁ Θεός δημιουργεῖ τον ἄνθρωπον μετά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς κτίσεως. Διά τῆς περιγραφῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὑποδηλώνεται ἡ σχέσις ἀνθρώπου καί κτίσεως, οὐχί μόνον αὐτή τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν κτίσιν, ἀλλά καί αὐτή τῆς ἀνάγκης τῆς παρουσίας τοῦ ἀνθρώπου διά τήν ὕπαρξιν τῆς κτίσεως.
Ἡ κτίσις ὑπάρχει διά να «κορυφωθῆ» εἰς τόν ἄνθρωπον, τήν κορωνίδα ὅλης τῆς Δημιουργίας. Ὁ **Ἅγιος Μάξιμος Ὁμολογητής**, ταυτίζοντας τόν ὄντως ἄνθρωπον μέ τόν Χριστόν, ἀναφέρει ὅτι τά πάντα ἐδημιουργήθησαν μέ στόχον τόν ἄνθρωπον. Ἄνευ αὐτοῦ ἡ φύσις καταρρέει.

Ἡ Ὀντολογία, ἡ ἀλήθεια τῆς κτίσεως, δέν εἶναι ἱστορική, πρωτολογική, ἀλλά τελεολογική, ἐσχατολογική. Καί εἰς τήν ἔσχατον ἀλήθειαν τοῦ κτιστοῦ κόσμου, κεῖται ὁ ἄνθρωπος. Αὐτή ἡ διαπίστωσις, προκύπτουσα ἀπό τό Βιβλίον τῆς Γενέσεως, ἀντιστοιχεῖ εἰς τήν Ἀνθρωπικήν ἀρχήν (ΑΑ) τῆς Κοσμολογίας, ὅπως αὐτή διατυπώνεται διά τῆς συγχρόνου φυσικῆς καί γενικῶς τῶν μή Εὐκλειδείων γεωμετριῶν, ἐπιστῆμαι αἱ ὁποῖαι ἀνακαλύπτουν τήν Δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνευτικῶς λοιπόν, συμφώνως πρός τήν Ἀνθρωπικήν ἀρχήν, τόσον οἱ φυσικές σταθερές ὅσον καί ἡ μορφή τῶν φυσικῶν νόμων (ἀνεξαρτήτως συμμετρίας ἤ θραύσεων) ὁδηγοῦν εἰς τέσσερα (4) εἴδη δυνάμεων, ἅτινα εἶναι πλήρως ἐναρμονισμένα μέ τήν παρουσίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν κτίσιν. Δηλαδή ἡ τελική φυσική θεωρία εἶναι τοιαύτη, ἐπειδή τό σύμπαν ἤθελε νά ὁδηγηθῇ εἰς τήν ζωήν καί τά ἔλλογα ὄντα.

Παρενθετικῶς, ἡ κβαντική κοσμολογία διά τῶν Shrondiger, Tripler, Παύλου, Δανέζη κἄ, καταδεικνύουν ὅτι ἡ παρατηρούμενη μορφή τοῦ κόσμου, μέ τίς ἰσχύουσες σταθερές, ἀντιστοιχεῖ εἰς τήν πλέον πιθανήν λύσιν. Δηλαδή τό σύμπαν, μεταβαίνοντας ἀπό τό «μή εἶναι» εἰς τό «εἶναι», ἐπιλέγει τήν πλέον πιθανήν κατάστασιν, δηλαδή αὐτή ἡ ὁποία τό ὁδηγεῖ εἰς τόν παρατηρητήν του, εἰς τόν ὁποῖον ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός, ἡ δε παρατήρησις τῆς κτίσεως ὑποκινεῖ τήν ἀνακαινιστικήν δραστηριότητά του. Διότι ὁ ἄνθρωπος, ὡς «κατεπιστευματοῦχος» τῆς κτίσεως, ὀφείλει νά ἀνακαινίζεται ἔναντι τοῦ διαθέτου, διά τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ ρόλου του καί νά μεριμνᾶ διά τήν ἀκεραίαν μεταβίβασιν τοῦ «καταπιστεύματος» εἰς τόν «καταπιστευματοδόχον». Τά ἀνωτέρω εἶναι βασικαί προϋποθέσεις τῆς ὑπάρξεως, διότι ἀλλέως πως ὁ ἄνθρωπος ἐγκλωβίζεται εἰς τήν αὐτοαναφορικότητάν του. Διά τοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἶναι νοσταλγός τοῦ μέλλοντος, ὡς ὑποκείμενο τοῦ διαρκοῦς ὀντολογικοῦ ἐμπλουτισμού, τόν ὁποῖον εἰσάγει τό μέλλον ὡς τό ὄντως νέον καί καινοφανές. Ἡ τελική οὐσία καί τό τελικόν εἶναι τῶν ὄντων καί τοῦ κόσμου μᾶς ἀναμένουν εἰς τό μέλλον.

Β΄. ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ πτῶσις τοῦ ἀνθρώπου κατανοεῖται πληρέστερον, οὐχί ὡς ἡ κάθοδος εἰς τήν σαρκικήν κατάστασιν, ἀλλά ὡς τό δράμα τῆς γνώσεως καί τῆς συνειδήσεως (ἐξάρθρωσις, ἀποδόμησις, ὀλίσθημα ἀντιληπτικῶν καί γνωστικῶν ἱκανοτήτων μας). Δι’ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀποκόπτεται ἡ μετοχή μας εἰς τούς ἀνωτέρους κόσμους καί ἀπομονωνόμεθα, ὡς πλάσματα, εἰς τήν μοιραίαν θνητότητα τῆς μοναχικῆς ὑπάρξεώς μας ἐντός τοῦ κόσμου τούτου. Ἀδυνατούμε νά ἀντιληφθοῦμε καί νά επιτελέσουμε τήν συμβολικήν λειτουργίαν ἑκάστης τῶν μορφῶν καί παρορῶμεν τήν διττήν διάστασιν τῆς κτίσεως -- πνευματικήν καί ὑλικήν -- ἡ ὁποία, ἐν σχέσει ἀλληλοεξαρτήσεως, προσδιορίζει τήν πραγματικότητά τους καί ἀντιλαμβανόμεθα μόνον τήν ὑλικήν φυσιογνωμίαν τῆς κτίσεως.

Αὐτή ἡ ἀπώλεια τῆς αἰσθήσεως τῶν συμβόλων, ἀποϊεροποιεῖ τήν ζωήν, ἐπιβάλλει τόν διαχωρισμόν μεταξύ πνεύματος καί ὕλης, ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ, κτιστοῦ καί ἀκτίστου. Ἑπομένως ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τῆς ἐλευθερίας του, διότι μόνον ἡ ἐπικοινωνία εἰς τόν χῶρον τοῦ πνεύματος συνιστᾶ συνάντησιν ἐλευθερίας.

Ἡ ἐμμονή τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν αὐτοαναφορικότητα τῆς ὑπάρξεώς του ὁδηγεῖ εἰς τό Μηδέν, διότι παραμένει ὑποταγμένος εἰς τήν αναγκαιότητά του, τήν φύσιν, τόν κόσμον, τόν «Καίσαρα».

Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου ἑδράζεται εἰς τό βασίλειον τοῦ Πνεύματος. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πνευματικό ὄν, φέρον τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καὶ δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τις

ἀνακαλύψεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Καί ὅμως ὁ πτωτικός ἄνθρωπος, ἀκριβῶς διατί ἐπέτρεψε τήν πτῶσίν του, **ὑποκύπτει εἰς τήν ἐξουσίαν τῆς τεχνολογίας**. Ἄλλωστε δέν ἀπαιτοῦνται αἱ θυσίαι τοῦ παρελθόντος. Προϊούσης τῆς εκκοσμικεύσεως, τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ κέντρου, τῆς δημιουργίας ἰδιαιτέρων καί αὐτονόμων σφαιρῶν, **ὁ πτωτικός ἄνθρωπος παραδίδεται καί ἀποδίδει τήν ἀπαιτουμένην ὁλοκληρωτικήν ἀναγνώρισιν εἰς τήν τεχνολογίαν. Ἐν ἀντιθέσει, ὁ ὄντως ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει κατά τρόπον πνευματικόν τήν τεχνολογίαν.** Ἀντιθέτως, **εἰς τό Τεχνικόν πνεῦμα, ἐπεκράτησε ἡ ἐξω-ἠθική ἱεράρχησις τῆς ἀνθρωπίνης μερίμνης μέ πρώτιστο μέλημα αὐτό τῆς ἀποδοτικότητος καί ἀποτελεσματικότητος. Τό Τεχνικόν πνεῦμα μεταβάλλει καί διαστρέφει τό πνευματικό περιεχόμενο τοῦ ἀνθρώπου. Εἰδικώτερον, τό τεχνικόν πνεῦμα ὑπερβαίνει τόν ἑαυτόν μας, ἁπλῶς παρακάμπτοντάς του. Ὁ τεχνολογικός πολιτισμός εἶναι συγκροτημένος περί τό «ὠφελιμιστικόν συμφέρον».**

Γενικώτερα **ὁ λεγόμενος «Δυτικός πολιτισμός» διακρίνεται διά τήν παρατεταμένην περιφρόνησίν του πρός τήν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν**: εἶναι αὐτό τό μακρᾶς διαρκείας σκάνδαλον τῆς ἀνθρωπίνης ἀπληστίας, ὁμοῦ μετά τῆς ἀντιθέσεως πολιτισμοῦ - φύσεως. **Ὁ φιλελευθερισμός καί ὁ μεταμοντερνισμός, ὡς πολιτικές ἐπιλογές, προσβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν πλήρη ἐλευθεριότητα τοῦ ἀτόμου ἀπό παντός περιορισμοῦ (τῆς λογικῆς, τῆς ἠθικῆς, τῆς ταυτότητος), ἀπαλλαγμένον ἀπό παντός συμβιβασμοῦ, ὑποκινώντας ἕναν ἀχαλίνωτον ναρκισσιστικόν ἀτομισμόν καί πολιτισμικόν φιλελευθερισμόν. Τό υποκείμενον, ὁ ἄνθρωπος, εἶναι δέσμιος τῶν «ἀναγκῶν» τῆς φύσεώς του.**

Ἀλλά **δέν μᾶς υποδουλώνει τό Τεχνικό Πνεῦμα αὐτό καθεαυτό, ἀλλά ἡ ἱερότης τήν ὁποίαν ἔχουμε μεταβιβάσει εἰς αὐτό**. Ὁ τεχνο-πολιτισμός ἔχει οἰκοδομηθεῖ ἐπί τῆς διεστραμμένης καί λανθασμένης ἰδέας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, θέτοντας οὕτως εἰς κίνδυνον καί εἰς μετάπτωσιν, πρός τό μηδέν, τήν ὕπαρξίν μας.

Γ΄. ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΖΩΗ, ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ἐπέστη ἡ ὥρα ἐπαναφορᾶς τῶν ὑπερδιανοητικών συμβόλων τῆς πίστεως, ὡς πρόταγμα καί ὡς θωράκισι ἔναντι τοῦ τεχνολογικοῦ μηδενισμοῦ. Ὅλων τῶν δημιουργημάτων τό ἀρχαιότερον καί πληρέστερον εἶναι ὁ Παράδεισος, ἡ ἐπανεύρεσις τοῦ ὁποίου, καί ἡ ἐπανατοποθέτησίς μας ἐν αὐτῷ, εἶναι τό διακύβευμά μας.

Ἀναστοχαζόμενοι τήν ἐξέλιξιν τῆς σκέψεως, διαπιστώνουμε τήν ἀδυναμίαν συγκροτήσεως συνεκτικοῦ λόγου μεταξύ ὄντος / ὑπάρξεως, φύσεως / λόγου, ἕως τῆς

ἐποχῆς τῆς διατυπώσεως τῆς θεολογίας τῶν Πατέρων τῆς Καθολικῆς, Ἀποστολικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τόν 4ο μ.Χ. αἰῶνα. Τήν προηγηθεῖσαν αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος περίοδον, διετυπώθη ἡ σπερματική θεωρία διαστάσεως ὄντος καί ὑπάρξεως, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τήν ἀποξένωσιν, παράγωγον τῆς ὁποίας εἶναι **ἡ ὑπολογιστική σκέψις καί ἡ ὁποία ἐξέθρεψε τό Τεχνικόν πνεῦμα**.

Ὁ ἄνθρωπος ἀπώλεσε τήν θέασιν τῆς ὑπάρξεως καί προσεγειώθη εἰς τόν μηδενισμόν. Ἡ οὐσία τῆς τεχνολογίας καί ἡ τεχνική ἀνάπτυξις ὑποκαθιστοῦν τελικῶς τήν ὕπαρξιν καί στεφανώνουν τήν ἀνυπαρξίαν. Εἶναι ἡ, κατά Heidegger, ἔκφρασις ὅτι δηλαδή **ἡ πηγή τῆς ὑπολογιστικῆς σκέψεως ἀνιχνεύεται εἰς τόν πυρῆνα τοῦ Δυτικοῦ μηδενισμοῦ.**

Ἐμπιστευόμεθα ὅμως τήν ἀναδυθησομένην «σῴζουσαν» δύναμιν, ἀκριβῶς τήν στιγμήν τοῦ μεγίστου κινδύνου, ὡς τήν αἰτίαν ἡ ὁποία θά ἐπιτρέψη τήν**ἐπιστροφήν τῆς θεολογίας, δηλαδή τήν θριαμβευτικήν ἐπιστροφήν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, τουτέστιν τήν ἐπαναφοράν τῶν ὀντολογικῶν καί θεολογικῶν ῥιζῶν τῆς ὑπάρξεώς μας. Αὐτό ὑποδηλώνει τήν ἐπιστροφή τῆς Ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς τῆς ζωῆς μας.** Ἡ Ἐκκλησία, Ἀνατολική, Καθολική, Ἀποστολική, συγκροτεῖ νοοτροπίαν, προκύπτουσα εὐθέως ἀπό τό τί σημαίνει ἡ αἰσθητική πολιτική πραγμάτωσις τῆς Ἐκκλησίας ὡς Εσχατολογίας. Τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας: α΄) λειτουργεῖ κατά τρόπον διακονικόν, μυστηριακόν, προσωπικόν καί συμβολικόν, β΄) ἀσκεῖ διαρκῆ προφητικήν κριτικήν καί γ΄) διαβρώνει καί μεταποιεῖ ἐκ τῶν ἔσω τό πολιτικό σύστημα.

Ὅλα αὐτά δύνανται νά συμβαίνουν διότι τά ἀνθρώπινα ὄντα ἔχουν διανοητικές δυνάμεις, τίς ὁποῖες δέν θά εἶχαν ἐάν λειτουργοῦσαν συμφώνως πρός τίς ἀρχές τῆς κλασικῆς φυσικῆς (δηλαδή τῆς Εὐκλειδείας γεωμετρίας καί Νευτωνείας φυσικῆς). Ὁ ἄνθρωπος ὅμως λειτουργεῖ διά τῆς «Μή Γραμμικῆς Δυναμικῆς» (μή Εὐκλείδεια γεωμετρία, ἤτοι γεωμετρία Riemann). Ἀκόμη καί ἡ λεγομένη «Δυτική παράδοσις» ἀναγνωρίζει ὅτι τό πνευματικό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μέν ὑλικῆς φύσεως, ἀλλά ἐπί πλέον δυναμικῆς, πέραν τῶν ὑπό τοῦ ὑλικοῦ αἰσθητηριακοῦ του πλαισίου τιθεμένων ὁρίων. Τό πνευματικόν σῶμα ἀνήκει ἑπομένως, καί ὑπό συνθῆκες Εὐκλειδείας γεωμετρίας, εἰς τόν κόσμον τοῦ ἀοράτου (γεωμετρία Riemann). Βασικόν στοιχεῖον τοῦ μή Γραμμικοῦ Συστήματος εἶναι ἡ ἱκανότητα ἐπεξεργασίας συμβόλων. Δι’ αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ ἑρμηνεύεται ἡ λειτουργία τοῦ γλωσσικοῦ / γνωστικοῦ συστήματος (συντακτικό, σημασιολογικό, πραγματικό) καί ἡ λῆψις ἀποφάσεων καί λειτουργία ὑπό καθεστῶτος ἀβεβαιότητος καί συγκρούσεων. Καί αὐτό, διότι ἡ περί τόν κόσμον ἀντίληψις εἶναι μία Εὐκλείδεια ὑποκειμενική τομή εἰς ἕνα συνεχές, μή Εὐκλείδειο, χωροχρονικό γίγνεσθαι.

Ἡ εσχατολογική προοπτική τοῦ ἀνθρώπου περιλαμβάνει τό «Μυστήριον» (μύησις εἰς ἄλλον τρόπον προσλήψεως καί κατανοήσεως τοῦ κόσμου) καί τήν «Συμβολικήν

ζωήν» (αἰσθητοποίησις τῶν δυνατοτήτων τοῦ κόσμου εἰς ἄλλην ποιοτικήν διάστασιν, πέραν ἐκείνης τῆς καθημερινότητος).

Ἡ οὕτως ἐκφραζομένη «ὄντως ζωή» ὑποδηλώνει τήν ἱκανότητα καί τήν γνῶσιν τῆς ἀνάγκης νά ἐπιτελῆ ὁ ἄνθρωπος τίς σωματικές του ροπές συμβολικῶς, συμφώνως δηλαδή πρός νοηματοδοτημένους ὁρισμούς τοῦ ἑαυτοῦ καί τῆς ὑπάρξεως. Αὐτή ἡ συμβολική περιστοίχισις τοῦ σώματος, τῶν ἀναγκῶν του καί τῶν ὁρμῶν του, εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς Πίστεως. Κατά τήν πορείαν τῆς Συνεξελίξεως, οἱ βιολογικές ανάγκες ὀργανώθηκαν εἰς ποικίλες μορφές τοῦ βίου, οὕτως ὥστε ἡ ἔκφρασις τῶν βιολογικῶν ἀναγκῶν νά ἐξαρτᾶται ἀπό νοηματοδοτημένους τρόπους σκέψεως. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι ἡ πλέον ἀκατέργαστος, ἡ πλέον ἀδιαφοροποίητος καί ἡ ὁποία δέν θά ἔχη ἀναγνωρίσιμον μορφήν (ὑπόστασιν) εἰ μή μόνον ἐάν σχηματοποιηθῆ καί μορφοποιηθῆ ἀπό τήν συμβολικήν ζωήν. Διά τοῦ συμβολισμοῦ, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀποπρογραμματίζει τις γενετικές επιλογές καί τά «ἐγωϊστικά» γονίδια.

Οὐδείς τῶν πιθήκων ἤ τῶν ὄνων δύναται νά «ἀντιληφθῆ» τήν διαφοράν μεταξύ «Ἁγιασμοῦ» καί ὕδατος πρός πόσιν, δεδομένης τῆς ἰδίας χημικῆς συστάσεως. Ὅμως, ἡ νοηματοδοτημένη διαφορά παράγει ὅλην τήν διάφορον αξιολόγησιν καί χρῆσιν τοῦ «Ἁγιασμοῦ» καί τοῦ ὕδατος παρά τοῖς ἀνθρώποις καί πιθήκοις.

Δ΄. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν διερωτᾶται, ὑποβάλλει πλεῖστα ὅσα ἐρωτήματα καί ἀναζητᾶ ἀπαντήσεις. **Ἡ ἐρώτησις εἶναι ἡ ἀρχή τῆς σκέψεως**. Ἡ ἀπάντησις, τήν ὁποίαν ἐκπορθεῖ ἡ σκέψις, εἶναι ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς ἑπομένης ἐρωτήσεως.

Ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾶ, διότι ἐντός του εἶναι διάπυρος ἡ ἀνησυχία πρό τοῦ ἀγνώστου. **Ἡ ἐρώτησις εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀπαντήσεως**. Ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τήν ἰδιαιτέραν μοῖραν, εἰς μίαν κατηγορίαν γνώσεών της, νά ὑποβάλη ἐρωτήσεις, τίς ὁποῖες δέν δύναται νά ἀπορρίψη, διότι τῆς ὑπεβλήθησαν διά τῆς ἰδίας τῆς φύσεώς της, ἀλλά εἰς τίς ὁποῖες δέν δύναται νά ἀπαντήση, διότι ὑπερβάλλουν τήν ἀνθρωπίνην διάνοιαν.

Τό σκότος - «Ἐπέκεινα» εἶναι ἡ ἐρώτησις τοῦ φωτός - «Ἐνθάδε». Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ σκότους ὑποδηλώνει τόν σεβασμόν τοῦ μυστηρίου. Συνείδησις μυστηρίου εἶναι τελικῶς ἡ ὑπεύθυνος στάσις τοῦ λόγου πρό τοῦ Ὑπερβατικοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐκφράζεται διά τοῦ μυστηρίου, ἤτοι τῆς μυήσεως εἰς ἄλλον τρόπον κατανοήσεως καί προσλήψεως τοῦ κόσμου. Διά δέ τοῦ Συμβολικοῦ τρόπου ζωῆς, ὁ ἄνθρωπος δύναται νά αἰσθητοποιήση τίς δυνατότητες τοῦ κόσμου, εἰς ποιοτικήν διάστασιν πέραν ἐκείνης τῆς καθημερινότητος.

Εἶναι ἡ ἀνάδειξις τοῦ ΠΡΟΣΩΠΟΥ, τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ ἐκείνου τύπου, ὅπου αἴρεται ἡ ἀντίφασις ἀτομικισμοῦ - κολλεκτιβισμοῦ. Ἡ ἐλευθερία τοῦ Προσώπου ὡς ὁλότητος σημαίνει ὅτι, ἐνῶ ἡ ἀνθρωπίνη μορφή εἶναι ἕνα μορφοκλασματικόν τῆς φυσικῆς ὑπάρξεως, διαθέτει τήν δυνατότητα, ἱκανότητα ἀποδεσμεύσεως ἀπό τό πεδίον τῆς ἀνάγκης, τήν ἐπιβαλλομένην ὑπό τῆς ταυτότητος (ὑπαρκτικῆς ἑτερότητος). Διά τοῦ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ὁ ἄνθρωπος πορεύεται ἀπό τό «κατ' εἰκόνα» προς το «καθ' ὁμοίωσιν», δοξολογῶντας τον Θεόν καί δικαιώνοντας τήν ἐπί τῆς Γῆς παρουσίαν Του, τουτέστιν, ἄνθρωπος καί κτίσις εἰς εὐχαριστιακήν σχέσιν, δοῦλος Θεοῦ, Πρόσωπον, διά νά μετέχη τῶν Ἀκτίστων Ἐνεργειῶν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

* Ἐπιστημονικός Διευθυντής Ἀστικῆς Ἑταιρείας ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, Κῶς

Άλλο κείμενο του συγγραφέα:

Το πρόβλημα του κακού (Δρ. Δημήτριος Κ. Γερούκαλης, Νευρολόγος – Ψυχίατρος)